

Vad är bilden värd?

En allt billigare dussinvara på tidningsredaktioner men samtidigt ett glödhettsamlarobjekt på auktioner. Vad styr egentligen värdet på ett fotografi i dag? Och hur ska jag som fotograf hantera mina personliga projekt för att de ska ha ett värde i morgon?

text maria steén

– Att köpa fotografi på auktion är som att köpa guld eller hus, alltså verkligen hårdvaluta, säger Hasse Persson, internationell kurator, fotograf och rådgivare åt auktionshuset Bukowskis.

Guld, skog och fotografi har varit väldigt stabila investeringsobjekt och priserna har stigit oavbrutet sedan 1970-talet. Ett av skälen är att marknaden är liten och exklusiv, jämfört med till exempel olja. Om man vet vad man gör finns stora pengar att tjäna.

De som samlar fotografi gör det för att de älskar det och säljer inte alltid vidare. Ta ett objekt av Richard Avedon som sällan kommer ut på marknaden. För seriösa samlare är det en eftertraktad ikon man gärna vill ha, efterfrågan är alltså stor och priserna rusar uppåt.

I USA, England, Frankrike och Japan har det länge funnits en marknad för konstfotografi.

– Redan i början av 1970-talet gav Marlborough Gallery i New York en av de första utställningarna med Irving Penn. Med lång fördröjning är det detta som ligger bakom det nyvaknande intresse som vi ser i Sverige i dag, säger Hasse Persson.

En annan viktig förklaring till det ökade intresset för fotografi är att dagens konstköpare tillhör en generation som har växt upp med tv, foto och film. De ser fotografi som konst, något som de äldre och traditionsbundna måleriköparna inte alltid gjort.

Dyrt var det här. Richard Avedons »Dovima with the elephants« såldes för över 1 miljon dollar 2010.

Världens dyraste fotografi är Andreas Gurskys »Rhein II«, 1999. Det såldes för 4,3 miljoner dollar på Christie's i New York, november 2011.

Bengt och Berit Swegmark är grundare av Abecita Corsettfabrik i Borås. De har under 40 år byggt upp landets största privata samling av fotografi. Hur hittar de nya bilder?

– Vi letar hela tiden efter nya uttryck. Har vi sett ett visst uttryck över hundra gånger så köper vi inte det hundraförsta exemplaret, säger Bengt Swegmark.

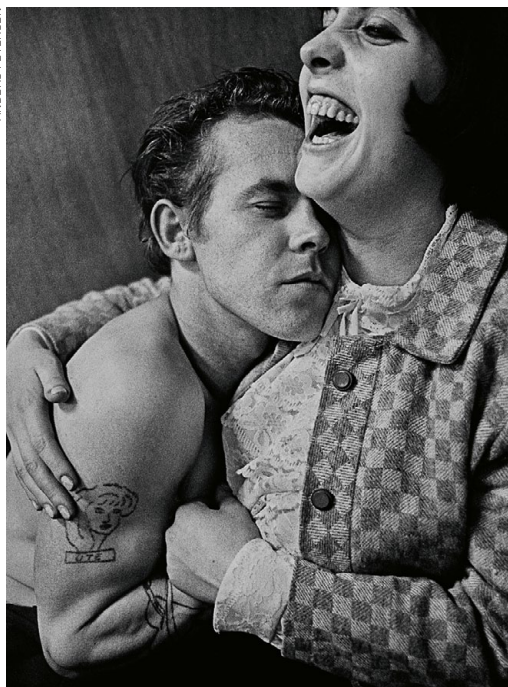
Makarna Swegmark har även byggt upp en stor samling äldre svartvita fotografier som de anser håller hög kvalitet i allt från bildval till framställning. Men det är inte på auktionerna som de letar.

– Priserna är vansinniga nu. Budgivning på auktion är ingenting vi deltar i, säger han.

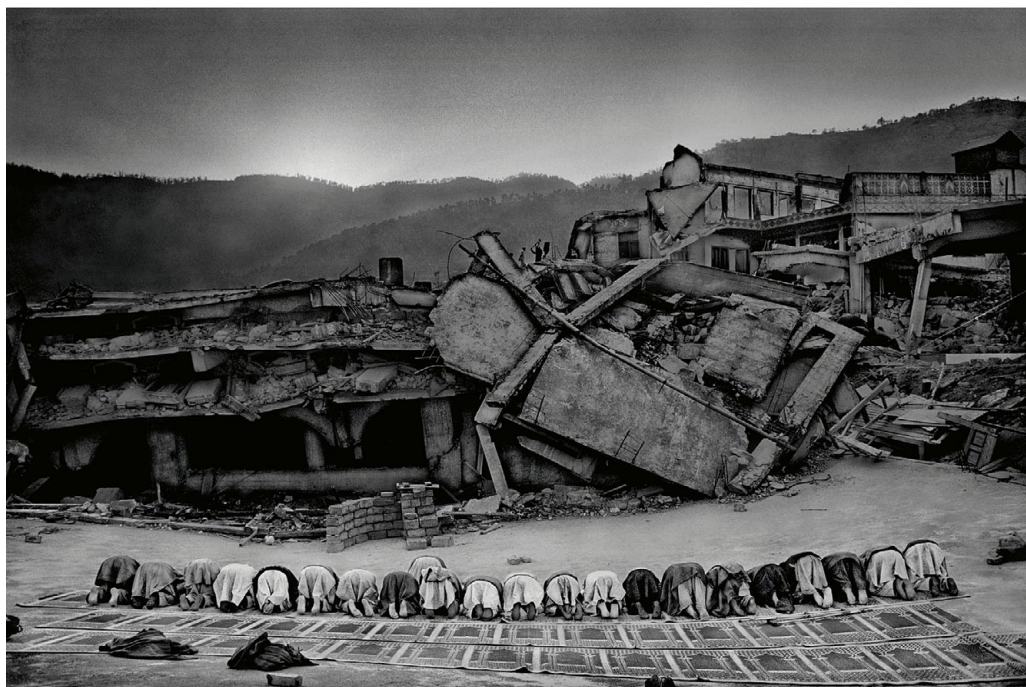
I stället åker de på internationella mässor och följer utvecklingen på andra sätt.

– Ibland bestämmer vi oss i förväg om vi sett mycket av någon viss fotograf. Då plockar vi ut det som vi är intresserade av och sedan kontakter vi vederbörande. Vi köper aldrig någonting slumpmässigt.

För att en fotografisk bild ska öka i värde krävs kvalitet i minsta detalj. Lena Nyten, intendent och fotoexpert på Bukowskis poängterar att fotografen bör skaffa sig absolut kontroll över vad han eller hon lämnar ifrån sig, redan från början.

»Lily och Rosen« av Anders Petersen såldes för 30 000 kronor på Bukowskis 2011.

Bilden från serien »Balakot« av Pieter ten Hoopen är populär. Den säljs för 3 500 kronor på Galleri Kontrast, Stockholm.

Irving Penns bilder är bra skolexempel. På 1970-talet kunde man köpa en Irving Penn för 5 000 kronor i Sverige. I dag värderas hans bilder till 200 000–300 000 kronor. För vissa får man betala uppåt 800 000–900 000.

– Penn var tidigt utställd på välrenommerade ställen och han har aldrig släppt ifrån sig en bild som inte är signerad och numrerad. På bilderna står dessutom noggrant redovisat när de är tagna och antalet framtagna exemplar. Sådant har stor betydelse och det är detta som folk betalar för i dag. Att kunden vet när och hur exemplaret de håller i sin hand är gjort och hur unikt det är.

Bukowskis har tackat nej till svartvita bilder av mycket kända namn därför att bilderna haft fläckar eller skador.

– Skölj ur ordentligt. Ta ansvar för ditt verk. Släpp bara ifrån dig en kopia som är tiptop och i bästa skick. Då först signerar du, säger hon.

Lena Nyten poängterar att värdeökningen inte sker med alla typer av fotografi. Bukowskis tar till exempel aldrig emot fotografi som varit pressbilder.

– Det är stor skillnad på pressbilder och signerade, numrerade bilder som är tänkta som konstnärliga verk från början. Jag kan inte sätta ett värde på dina pressbilder, om jag uttrycker mig klart. Det är också viktigt att klargöra att vi pratar om auktion nu. Gallerierna har sin agenda och sin prisbild, vi värderar bilderna utifrån tidigare försäljningar på auktionsmarknaden, säger hon.

På Galleri Kontrast i Stockholm säljer Mia Klintewall dokumentär- och pressfotografi till en stadigt växande kundkrets. Mia Klintewall är kritisk till de uppdrivna auktionspriserna på fotografi:

– Folk blir vilseledda när media bara skriver om auktionerna som om objekten inte skulle vara tillgängliga någon annanstans. För samtida fotografier som representeras av agenter och gallerister

behöver man faktiskt inte trissa upp priserna eller jaga efter dem på auktion.

När Anders Petersens bild *Lily och Rosen* såldes på auktionshus fanns den samtidigt att köpa på Galleri Kontrast, 9 000 kronor billigare. Mia Klintewall ser inte att hennes försäljning påverkas av auktionspriser eller andra trender.

– Att försäljningen ökar beror helt enkelt på att jag jobbar med den hela tiden. Många tror att de har uppfunnit hjulet men fotografi fanns ju innan Fotografiska också, säger hon.

Hennes kunder är ofta privatpersoner som »vill ha något lite bättre hemma« och över 200 konsthöjningar som köper regelbundet. Även fotografierna själva köper en hel del.

– Väldigt många fotografer köpte till exempel bilder av Pieter ten Hoopen. Vi sålde över 100 stycken.

Guld, skog och fotografi ... Vilka investeringar krävs då av mig själv som fotograf för att mina projekt ska få ett värde på lång sikt? Jag frågar Hasse Persson som har ett helt yrkesliv med fotografi bakom sig.

– Det är de projekt som man har tagit på allvar som överlever. Det du gör för brödfödan kan du glömma. Själv har jag 17 meter fotopärmar på Scanpix. Nittionio procent av de bilderna kommer jag aldrig att sätta min signatur på. Sedan har jag bilderna från Studio 54 som jag har gjort i tolv exemplar och är väldigt restriktiv och noggrann med. Man måste skilja på vad som är viktigt i ett längre perspektiv och i ett kortare. Det vanligaste misstaget fotografer gör är att inte ta sig själv på allvar. Han tror att en fotograf kan göra mellan tre och fem riktigt bra projekt under sin livstid, inte fler.

– Ju djupare du söker i dig själv för att leta efter det unika desto större frihet har du för det finns ingen annan som du. Du är inte lik någon annan människa. Letar man tillräckligt djupt i sig själv så har man inga konkurrenter, säger han. 📷

VAD KLUBBADES FOTOGRAFIERNA FÖR?

GUNNAR SMOLIANSKY

»Saltsjö-Boo«, 1977

15 500 kronor

TUIJA LINDSTRÖM

»Iron 2«, 1991

66 000 kronor

MARIA MIESENBERGER

»Utan titel (Lilla bollen)«, 1993

82 000 kronor

HELENA BLOMQVIST

»Girl in red coat«, 2006

27 000 kronor

MARIA FRIBERG

»Almost there«, 2000

165 000 kronor

LENNART DUREHED

»Kontrabas«, 1997

10 000 kronor

LARS TUNBJÖRK

»Skara sommarland«, 1989

12 000 kronor

CHRISTER STRÖMHOLM

»Bleka damen, Barcelona«, 1959

95 000 kronor

HANS HAMMARSKIÖLD

»Spanska ridskolan«, 1952

35 000 kronor

MIRIAM BÄCKSTRÖM

»29 variations of light«, 2002

400 000 kronor

MIKAEL JANSSON

»Mini Andén«, 1996

40 000 kronor

EVA KLASSON

»Paris 1975«, 2008

8 500 kronor

Källa: Bukowskis Contemporary, 2012